

JIGARNING NOALKAGOL YOG‘ XASTALIGI KASALLIGINING O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA O‘RGANGANLIK DARAJASI

*Buxoro davlat tibbiyot instituti
4 kurs davolash fakulteti talabasi
Shodmonova Xumora Sirojiddin qizi
xumorashodmonova1@gmail.com*

Annotatsiya: Noalkagol yog‘li jigar kasalligi (JNAYOX) — bu jigarda ortiqcha yog‘ to‘planishi bilan tavsiflanadigan holat bo‘lib, alkogol iste‘mol qilinmasdan yuzaga keladi. So‘nggi yillarda bu kasallik dunyo miqyosida keng tarqalmoqda va u yurak-qon tomir, metabolik sindrom, qandli diabet kabi kasalliklar bilan chambarchas bog‘liq. Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasi miqyosida JNAYOX kasalligining o‘rganilganlik darajasi, mavjud statistik ma‘lumotlar, olib borilgan ilmiy tadqiqotlar va davolash-usullarining rivojlanish holati tahlil qilinadi. Shuningdek, sog‘liqni saqlash tizimidagi diagnostika va profilaktika ishlarining samaradorligi ham ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: Noalkagol yog‘li jigar kasalligi, O‘zbekiston, JNAYOX, epidemiologiya, diagnostika, ultratovush tekshiruvi, gepatologiya, metabolik sindrom, semirish, jigar biopsiyasi.

Material, metod va izlanishlar:

3.1 Tadqiqot materiali

Ushbu maqolani yozishda quyidagi manbalar o‘rganildi:

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi statistik hisobotlari (2015–2024 yy.)

Toshkent tibbiyot akademiyasi, Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Buxoro davlat tibbiyot instituti tomonidan o‘tkazilgan klinik tadqiqotlar

JST (Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti) va EASL (Evropa jigar tadqiqotlari assotsiatsiyasi) ma‘lumotlari

150 dan ortiq bemor tibbiy kartalari (muqaddam rozilik asosida)

20 dan ortiq ilmiy maqolalar va dissertatsiyalar

3.2 Tadqiqot metodlari

Epidemiologik kuzatuv: So‘nggi 10 yillikda qamrab olingan bemorlar tahlili.

Ultratovush tekshiruvi (UZ): Yog‘ qatlamini aniqlash uchun asosiy usul.

Laborator tahlillar: ALT, AST, GGT, glükoza, lipid profili ko‘rsatkichlari.

Anketali so‘rov: Semizlik, ovqatlanish va jismoniy faollik bo‘yicha ma‘lumotlar.

Statistik tahlil: SPSS dasturida matematik qayta ishlash.

Natijalar

4.1 Epidemiologik ko'rsatkichlar

O'zbekiston bo'yicha so'nggi ma'lumotlarga ko'ra:

Aholining 23-27% oraliq'ida JNAYOX aniqlangan.

Erkaklar va ayollar orasida kasallik uchrash darajasi deyarli teng, ammo ayollarda 45 yoshdan keyin keskin oshadi.

Toshkent, Samarqand, Andijon viloyatlarida ko'proq uchraydi.

2-tip diabet bilan kasallanganlarning 70% dan ortig'ida JNAYOX mavjud.

4.2 Klinik simptomatika

45% bemorlarda klinik belgilar mavjud emas (asimptomatik kechadi).

30% holatda surunkali charchoq, og'irlik hissi, o'ng qovurg'a ostida og'riq aniqlanadi.

25% bemorda surunkali gepatitga o'tish holati qayd etilgan.

4.3 Diagnostika yondoshuvlari

85% holatda UZ orqali JNAYOX aniqlanmoqda.

Biopsiya — kam hollarda (10%) ishlatilmoqda, bu esa kasallikning real darajasini aniqlashda cheklov bo'lib xizmat qilmoqda.

Qon tahlillarida ALT/AST nisbatining o'zgarishi kuzatilgan.

4.4 Davolash va profilaktika

Terapiya asosan hayot tarzini o'zgartirishga asoslanadi (parhez, jismoniy faollik).

Dorilar: metformin, vitamin E, probiotiklar.

Sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish bo'yicha davlat dasturlari mavjud, ammo ularning samaradorligi past darajada.

Xulosa

O'zbekistonda JNAYOX keng tarqalgan, ammo kasallikning keng ko'lamda aniqlanishi va sifatli statistik ro'yxatga olinishi hali yetarli emas. Diagnostika usullari orasida ultratovush yetakchilik qilmoqda, biroq biopsiyadan foydalanish holatlari kam. Davolash asosan simptomatik va parhez-terapiyaga qaratilgan. Aholi o'rtasida sog'lom ovqatlanish, jismoniy faollik bo'yicha yetarli targ'ibot ishlari olib borilmayapti. Kelgusida gepatologiya yo'nalishida malakali kadrlar tayyorlash, zamonaviy diagnostika va davolash uslublarini joriy etish, sog'lom turmush tarzini ommaviy ravishda targ'ib qilish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Zokirov V. Z. COVID 19 o'tkazgan va o'tkazmagan jigarning noalkagol yog'xastaligi bilan og'rigan bemorlar klinikasi va laborator tahlillarining solishtirma tahlili //Scientific progress. – 2022. – T. 3. – №. 1. – C. 670-675.
2. Zokirov V. Z. COMPARATIVE ANALYSIS OF THE RESULTS OF LABORATORY-BIOCHEMICAL ANALYSIS IN MIDDLE-AGED AND ELDERLY PATIENTS WITH NON-ALCOHOLIC FATTY LIVER DISEASE AFTER COVID-19 //Art of Medicine. International Medical Scientific Journal. – 2022. – T. 2. – №. 1.

3. Yuldasheva D. H., Muxamedova Z. R., Zokirov V. Z. CHRONIC LIVER DISEASE AND COVID-2019 (literature review and own data) //E-Conference Globe. – 2021. – С. 193-197.
4. Yuldasheva D. H., Zokirov V. Z., Oltiboyev R. O. Modern approaches to the pathogenesis of non-alcoholic fatty liver disease //Euro-Asia Conferences. – 2021. – С. 384-389.
5. Zokirov V. Z. Chronic liver disease and covid-2019 (literature review and own data) //research journal of trauma and disability studies. – 2021. – Т. 1. – С. 1-6.
6. Khamraev A. A. et al. Clinical-laboratory markers of progression of non-alcoholic fatty liver disease //American Journal of Medicine and Medical Sciences. – 2021. – Т. 11. – №. 5. – С. 419-425.
7. Yuldasheva D. H. et al. Non-alcoholic Fatty Liver Disease Modern View Of The Problem //JournalNX. – 2020. – Т. 6. – №. 12. – С. 286-292.
8. Хосе Р. Дж., Мануэль А. Цитокиновый шторм COVID -19: взаимодействие между воспалением и коагуляцией. Lancet Respir Med. 2020. [https://doi.org/10.1016/S 2213– 2600\(20\) ,30216–2](https://doi.org/10.1016/S 2213– 2600(20) ,30216–2) .
9. Юлдашева Д.Х., Зокиров В.З., Гуломова Ш.К. Неалкогольная жировая болезнь печени: современный взгляд на проблему // Многопрофильный рецензируемый журнал. Том 6. Выпуск 12. Декабрь 2020. - С. 286 - 292.
10. Зокиров В.З., Юлдашева Д.Х. Сравнительная оценка клинических симптомов неалкогольной жировой болезни печени у пациентов среднего и пожилого возраста с COVID-19 // Британский медицинский журнал. Англия. – 2022.– №1. –С.346-351.
11. Зокиров В.З. Сравнительный анализ результатов лабораторно-биохимических исследований у больных среднего и пожилого возраста с неалкогольной жировой болезнью печени после COVID-19 // Искусство медицины . Англия . – 2022.– Том-2 Выпуск-1.– С.134-137.